НИЛНОТ · ЕҢБЕКТІ НОРМАЛАУ ЖӘНЕ ЕҢБЕКАҚЫ ТӨЛЕУ ЖӨНІНДЕГІ НОРМАТИВТІК-ЗЕРТТЕУ ЗЕРТХАНАСЫ

Күрделі салымдарсыз еңбек өнімділігінің өсуі

Өндіріс пен еңбекті ұйымдастырудың инженерлік жүйесі — өнімнің, жұмыстар мен қызметтердің өзіндік құнын төмендету

10–30 %

жобалар бойынша еңбек өнімділігін арттыру резерві

1–3 ай

жұмыстардың өтелу мерзімі

НИЛНОТ әдістемесі 2007 жылдан бері қолданылады.

Әзірленген және тапсырыс берушілер қабылдаған жобалар нәтижелері.

Берік Ерғалиев, НИЛНОТ басшысы · +7 701 999 85 93 (WhatsApp) · nilnotber@gmail.com · www.nilnot.kz

НӘТИЖЕ: жобалар бойынша еңбек өнімділігін арттыру резерві — 10–30 %

өндіріс пен еңбекті ұйымдастырудың инженерлік жүйесін кешенді енгізу есебінен: **еңбекті техникалық нормалау — бөлімшелер мен жұмыс орындары бойынша еңбек нормаларының жинақтары (еңбек регламенттері, еңбек нормалары, нормативтік сан), өнімсіз жұмыс орындарын алып тастау, басқарылу нормалары бойынша артық бөлімшелерді, басқару деңгейлерін және басшылар санын қысқарта отырып ұтымды өндірістік құрылым, кәсіптерді (лауазымдарды) қоса атқару және қызмет көрсету аймақтарын кеңейту, нормаланған тапсырманы орындағаны үшін ақы төлеу, оңтайлы жұмыс режимі және ауысым кестесі — күрделі салымдарсыз**

ТАПСЫРЫС БЕРУШІ, ЖЫЛ	ӘЗІРЛЕНДІ
2026 · BI Group құрылыс	**ҚМЖ негізгі түрлері бойынша еңбек нормаларының жинақтары ▶ құрылыстың өзіндік құны мен жұмысшылардың еңбек өнімділігінің нормативтік негізі** ҚМЖ негізгі түрлері — монолиттік, қалау, әрлеу жұмыстары: уақыт, еңбек сыйымдылығы, өндіру, басқарылу нормалары; **бригадалардың нормативтік саны** (келу, ауыстыру, тізімдік) **есептеу әдістемесімен** · операциялардың күнтізбелік ұзақтығы және жұмыстарды жүргізудің оңтайлы кестесі, жұмыс уақытының балансы · БТБА бойынша кәсіптер мен разрядтар · ҚМЖ нарядының моделі және жалақы калькуляторы
2026 · Aitas Breeders Almaly құс шаруашылығы	**Барлық өндірістік бөлімшелер мен жұмыс орындары бойынша еңбек нормаларының жинақтары** еңбек нормалары (уақыт, еңбек сыйымдылығы, өндіру, қызмет көрсету, басқарылу нормалары), еңбек регламенттері; **жұмыс орындарының нормативтік саны және нормативтік сан** (келу, ауыстыру, тізімдік) **есептеу әдістемесімен** · өндірісті ұйымдастыру стандарттары, ұтымды өндірістік құрылым және басқару деңгейлері · оңтайлы жұмыс режимі және ауысым кестесі, жұмыс уақытының балансы · жабдықты топтастыру, жөндеу күрделілігі, ТҚК мен жөндеулердің еңбек сыйымдылығы · БТБА және Біліктілік анықтамалығы бойынша кәсіптер мен разрядтар · еңбекақы төлеудің тарифтік жүйесі, тарифтік жүйе және жұмыс уақытын есепке алу туралы ережелер · еңбекті есепке алу
2025 · «АК Алтыналмас» АҚ Ақбақай КБК тау-кен өндірісі	**Технологиялық процестер түрлері, бөлімшелер мен жұмыс орындары бойынша еңбек нормаларының жинақтары** еңбек нормалары (уақыт, өндіру, қызмет көрсету, еңбек сыйымдылығы, басқарылу нормалары); **жұмыс орындары бойынша нормативтік сан** (келу, ауыстыру, тізімдік) **есептеу әдістемесімен** · ұтымды өндірістік құрылым және басқару деңгейлері · оңтайлы жұмыс режимі және вахта кестесі, вахталық персоналдың жұмыс уақытының нормативтік балансы · жабдықты топтастыру, жөндеу күрделілігі, ТҚК мен жөндеулердің нормативтік еңбек сыйымдылығы · БТБА және Біліктілік анықтамалығы бойынша кәсіптер, кәсіптерді қоса атқару · тарифтік шарттар, нормаланған тапсырмамен ақы төлеу · еңбекті есепке алу
2025–2026 · «Прима Кус» ЖШС құс фабрикасы, сою цехы	**Сою цехының жұмыс орындары бойынша еңбек нормаларының жинағы; жұмысшыларды БТБА бойынша разряд бере отырып кәсіптік даярлау және қайта даярлау** еңбек нормалары (уақыт, конвейер желілеріне қызмет көрсету, қол жұмыстарындағы өндіру, еңбек сыйымдылығы, басқарылу нормалары), еңбек регламенттері; **жұмыс орындары бойынша нормативтік сан** (келу, ауыстыру, тізімдік) **есептеу әдістемесімен** (Excel-дегі есептік модель), штат кестесінің жобасы · жұмыс орындарын мамандандыру, еңбекті ұйымдастырудың жеке және ұжымдық нысандары · ұтымды өндірістік құрылым · оңтайлы жұмыс режимі және ауысым кестесі, жұмыс уақытының балансы · БТБА бойынша тарифтік разрядтар, еңбекақы төлеудің тарифтік жүйесі · еңбекті есепке алу, жиынтық есепке алу
2024 · Kyzyl Aray Copper Caravan Resources тобы, тау-кен өндірісі	**Бөлімшелер мен жұмыс орындары бойынша еңбек нормаларының жинақтары** еңбек нормалары (уақыт, өндіру, қызмет көрсету, еңбек сыйымдылығы, басқарылу нормалары); **жұмыс орындары бойынша нормативтік сан** (келу, ауыстыру, тізімдік) **есептеу әдістемесімен** · ұтымды өндірістік құрылым және басқару деңгейлері · жұмыс орындарына қызмет көрсетуді ұйымдастыру, жабдықты топтастыру, жөндеу күрделілігі · оңтайлы жұмыс режимі және ауысым кестесі · нормаланған тапсырмамен ақы төлеу · еңбекті есепке алу
2024 · «AAEngineering Group» ЖШС құрылыс-монтаж жұмыстары, тау-кен байыту комбинатын салу	**Жұмысшылардың еңбекақы төлеудің тиімді жүйесі және еңбек нормалары ▶ еңбек нормаларын еңбекақымен байланыстыру — жалақыны есептеудің математикалық моделі** негізгі құрылыс-монтаж жұмыстары бойынша уақыт және өндіру нормалары (ЕНиР қолдана отырып) · жұмыстарды БТБА бойынша тарификациялау · тарифтік шарттар: ең төменгі тарифтік мөлшерлеме, тарифтік мөлшерлемелер мен айлықақылар, тарифтік тор, кесімді бағалар, Еңбекақы төлеудің тарифтік жүйесі туралы ереже · ақы төлеу жүйелері: мерзімдік-сыйлықақылық, кесімді, кесімді-үдемелі, мерзімдік-кесімді — **жалақыны есептеудің математикалық модельдері** · еңбекті есепке алу: Жұмыс уақытын есепке алу жөніндегі ереже, ауысымдық нормаланған тапсырма табелі мен нарядының модельдері · жұмысшы кәсіптері бойынша үлгілік лауазымдық нұсқаулықтар, еңбек нормалары қоса берілген үлгілік еңбек шарты
2024 · «Регис-СТ Полиграф» полиграфия	**Есептеу әдістемесімен негізгі өндіріс жұмысшыларының уақыт нормаларының жинағы (Excel моделі)** операциялар мен жабдық бойынша еңбек нормалары (уақыт, өндіру, еңбек сыйымдылығы, қызмет көрсету нормалары); **жұмыс орындары бойынша нормативтік сан** (келу, ауыстыру, тізімдік) **есептеу әдістемесімен**, штат кестесінің жобасы · функционалдық құрылым, басқарудың ұтымды ұйымдық құрылымы, бөлімшелерді топтастыру, басқарылу нормалары · оңтайлы жұмыс режимі және ауысым кестесі · персоналды жіктеу · Еңбекақы төлеу туралы ереже, тарифтік тор, жұмыстарды БТБА бойынша тарификациялау · мерзімдік-кесімді ақы төлеу, жұмысшылардың жалақысын есептеу, үлгілік еңбек шарты · жұмыс уақытын есепке алу табелінің нұсқаулығы мен моделі

НӘТИЖЕ: жобалар бойынша еңбек өнімділігін арттыру резерві — 10–30 %

өндіріс пен еңбекті ұйымдастырудың инженерлік жүйесін кешенді енгізу есебінен: **еңбекті техникалық нормалау — бөлімшелер мен жұмыс орындары бойынша еңбек нормаларының жинақтары (еңбек регламенттері, еңбек нормалары, нормативтік сан), өнімсіз жұмыс орындарын алып тастау, басқарылу нормалары бойынша артық бөлімшелерді, басқару деңгейлерін және басшылар санын қысқарта отырып ұтымды өндірістік құрылым, кәсіптерді (лауазымдарды) қоса атқару және қызмет көрсету аймақтарын кеңейту, нормаланған тапсырманы орындағаны үшін ақы төлеу, оңтайлы жұмыс режимі және ауысым кестесі — күрделі салымдарсыз**

ТАПСЫРЫС БЕРУШІ, ЖЫЛ	ӘЗІРЛЕНДІ
2023 · «Қазтелерадио» АҚ телерадиохабар тарату	**Сан нормативтері ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігімен келісілді** еңбек нормаларының жинағы: спутниктік және эфирлік желілердің телекоммуникациялық жабдығына қызмет көрсету нормалары, басқарылу нормалары; **функциялар мен жұмыс орындары бойынша нормативтік сан** (келу, ауыстыру, тізімдік) **есептеу әдістемесімен** — орталық аппараттың ӘБП және филиалдардың өндірістік персоналы · штат кестесінің жобасы · орталық аппарат пен филиалдарды басқарудың ұтымды құрылымы (оның ішінде өндірістік) · персоналды жіктеу · оңтайлы ауысымдық және вахталық жұмыс режимі · еңбекақы төлеудің тарифтік шарттары · тарифтік сметаға арналған еңбек шығындарының нормативтік калькуляциясы · еңбекті есепке алу
2023 · Нұрсұлтан Назарбаев халықаралық әуежайы әуежай қызметі	**Әуежайдың барлық қызметтері бойынша нормативтік сан және штат кестесінің жобасы** еңбек нормалары (уақыт, қызмет көрсету, еңбек сыйымдылығы, басқарылу нормалары); **жұмыс орындары бойынша нормативтік сан** (келу, ауыстыру, тізімдік) **есептеу әдістемесімен**, штат кестесінің жобасы · стандарттар: басқару функциялары, ИКАО стандарттары бойынша қызметтердің ұтымды ұйымдық және өндірістік құрылымы, бөлімшелерді сан бойынша топтастыру, басқарылу нормалары · еңбекті ұйымдастырудың жеке және бригадалық нысандары · оңтайлы ауысымдық жұмыс режимі, негізделген есептік кезеңмен жиынтық есепке алу · персоналды жіктеу · жабдықты топтастыру · тарифтік шарттар: ең төменгі тарифтік мөлшерлеме, жиынтық тарифтік тор, ЕТҚ бірыңғай құрылымы · еңбекті есепке алу
2022 · Green Recycle — KAZ Waste Green Energy ҚТҚ қайта өңдеу	**Еңбек нормалары, нормативтік сан және тарифтік жүйе** еңбек нормалары (уақыт, өндіру, еңбек сыйымдылығы, қызмет көрсету, басқарылу нормалары); өндірістік персонал мен ӘБП-ның **нормативтік саны есептеу әдістемесімен** · функционалдық еңбек бөлінісі, ұтымды құрылым, бөлімшелерді топтастыру · оңтайлы жұмыс режимі · еңбекті ұйымдастырудың жеке және бригадалық нысандары, Өндірістік бригада туралы ереже · тарифтік жүйе: ең төменгі тарифтік мөлшерлеме, тарифтік тордың моделі, Еңбекақы төлеу туралы ереже, Тарифтік-біліктілік комиссиясы туралы ереже · еңбекті есепке алу · персоналды оқыту
2019 · Ә. Қастеев атындағы ҚР МӨМ мәдениет	**Еңбек нормалары** мәдени және тарихи мұра объектілерін 3D-модельдеу бойынша уақыт нормалары және **нормативтік сан есептеу әдістемесімен**
2017 · Батуми мұнай терминалы «ҚазТрансОйл» АҚ тобы, мұнай ауыстырып тиеу	**Жұмысшылардың, мамандар мен басшылардың еңбек нормалары және нормативтік саны** жұмысшылардың, мамандар мен басшылардың еңбек нормалары (уақыт, қызмет көрсету, басқарылу нормалары); **функциялар бойынша нормативтік сан** (келу, ауыстыру, тізімдік) **есептеу әдістемесімен** · ұтымды өндірістік құрылым · жабдықты топтастыру, жөндеу күрделілігі · оңтайлы жұмыс режимі, жұмыс уақытының балансы · персоналды жіктеу, тарифтік шарттар · Еңбекті нормалау туралы ереже
2017 · Батуми теңіз порты «ҚазТрансОйл» АҚ тобы, теңіз порты	**Жұмысшылардың, мамандар мен басшылардың еңбек нормалары және нормативтік саны** жұмысшылардың, мамандар мен басшылардың еңбек нормалары (уақыт, қызмет көрсету, басқарылу нормалары); **функциялар бойынша нормативтік сан** (келу, ауыстыру, тізімдік) **есептеу әдістемесімен** · ұтымды өндірістік құрылым · жабдықты топтастыру, жөндеу күрделілігі · вахталар мен ауысымдардың оңтайлы режимі · персоналды жіктеу, тарифтік шарттар

НӘТИЖЕ: жобалар бойынша еңбек өнімділігін арттыру резерві — 10–30 %

өндіріс пен еңбекті ұйымдастырудың инженерлік жүйесін кешенді енгізу есебінен: **еңбекті техникалық нормалау — бөлімшелер мен жұмыс орындары бойынша еңбек нормаларының жинақтары (еңбек регламенттері, еңбек нормалары, нормативтік сан), өнімсіз жұмыс орындарын алып тастау, басқарылу нормалары бойынша артық бөлімшелерді, басқару деңгейлерін және басшылар санын қысқарта отырып ұтымды өндірістік құрылым, кәсіптерді (лауазымдарды) қоса атқару және қызмет көрсету аймақтарын кеңейту, нормаланған тапсырманы орындағаны үшін ақы төлеу, оңтайлы жұмыс режимі және ауысым кестесі — күрделі салымдарсыз**

ТАПСЫРЫС БЕРУШІ, ЖЫЛ	ӘЗІРЛЕНДІ
2014 · «Фолиант» баспасы полиграфия	**Еңбек нормалары, еңбекақы төлеудің тарифтік шарттары және еңбек шығындарын есепке алу** еңбек нормалары (уақыт, өндіру, еңбек сыйымдылығы, қызмет көрсету, басқарылу нормалары); **жұмыс орындары бойынша нормативтік сан** (келу, ауыстыру, тізімдік) **есептеу әдістемесімен** · ұтымды құрылым · оңтайлы жұмыс режимі · персоналды жіктеу · тарифтік шарттар, нормаланған тапсырмамен ақы төлеу · еңбекті есепке алу
2013 · «Medicus-Centre» ЖШС медициналық мақсаттағы өнімді дистрибуциялау, Алматы мен Астанадағы қоймалар	**Қойма персоналының еңбек нормалары ▶ есептеу әдістемесімен еңбек нормаларының жинағы (математикалық модель)** қойма операциялары бойынша уақыт және өндіру нормалары: қабылдау және орналастыру, жинақтау (усақ көтерме, стандартты емес, паллеттік қоймалар), толықтыру, қаптау, жөнелту, штрихкодтау, қайтару; басқарылу нормалары; **қойма бөлімшелері бойынша нормативтік сан** (келу, ауыстыру, тізімдік) **есептеу әдістемесімен**, тарифтік разрядтары бар штат кестесінің жобасы · еңбек нормаларын есептеу әдістемесіне оқыту
2013 · «Eurobakery and Thomis Pastry» ЖШС аспаздық, кондитерлік және нан-тоқаш цехтары	**Жұмысшылардың еңбек нормалары және еңбекақы төлеудің тарифтік шарттары ▶ технологиялық карталар бойынша тағамдар мен бұйымдарды дайындаудың уақыт нормалары** технологиялық карталар және тағамдарды (аспаздық цех), кондитерлік және нан-тоқаш бұйымдарын дайындаудың уақыт нормалары; сату көлемдері бойынша еңбек сыйымдылығы; **аспаздар мен цех жұмысшыларының нормативтік саны есептеу әдістемесімен** · басқарылу нормалары · жұмысшылардың еңбекақы төлеудің тарифтік шарттары
2010–2014 · «ҚМГ – өңдеу және маркетинг» АҚ: АМӨЗ, ПМХЗ, ПКОП, «ҚМГ Өнімдері», «Ақбұлақ» ССК мұнай өңдеу және мұнай өнімдерімен қамтамасыз ету, «Самұрық-Қазына» тапсырысы бойынша	**Топтың МӨЗ, ЖҚС, мұнай базалары және спорттық-сауықтыру кешені үшін бірыңғай нормативтік база; нормалар 10 жылдан астам қолданылады** МӨЗ технологиялық қондырғыларының, ЖҚС мен мұнай базаларының еңбек нормалары (уақыт, еңбек сыйымдылығы, қызмет көрсету нормалары); жұмысшылар мен ИТҚ-ның **жұмыс орындарының нормативтік саны және нормативтік сан** (келу, ауыстыру, тізімдік) **есептеу әдістемесімен** · үлгілік ұтымды өндірістік құрылым: процестерді негізгі және қосалқы өндіріске жатқызу · жабдықты топтастыру, ЖАЖ бойынша жөндеу күрделілігі · оңтайлы жұмыс режимі, жұмыс уақытының балансы · кәсіптер мен лауазымдар жіктеуіші, ең төменгі тарифтік мөлшерлеме, тарифтік тор, Еңбекақы төлеу туралы ереже · табельдік есеп · мамандарды оқыту
2011 · «Алматы жылу желілері» АҚ жылумен жабдықтау	**Жөндеу персоналының еңбек нормалары және кесімді еңбекақы ▶ уақыт нормалары бойынша кесімді ақы төлеуді тапсырыс беруші бекітті** жылу желілеріндегі жұмыстар бойынша уақыт, қызмет көрсету және басқарылу нормалары (құбырларды ауыстыру, жер жұмыстары, жылу камераларына қызмет көрсету); **нормативтік сан есептеу әдістемесімен**, жұмыс уақыты ысырабының коэффициенті · жалпыбригадалық және жеке кесімді бағалар, кесімді жұмысқа наряд · еңбекақы төлеу нысандары мен жүйелері бойынша ұсынымдар
2010 · «Гелиос» ЖШС жанармай құю станцияларының желісі	**ЖҚС персоналының ұтымды еңбек және демалыс режимі және еңбекті есепке алу ▶ ЖҚС тәулік бойы жұмысының оңтайлы ауысым кестелері (математикалық модель)** көлікке жанармай құю және кассалық операциялардың уақыт нормалары, ЖҚС өткізу қабілеті; **тәулік бойы режимдегі ЖҚС персоналының нормативтік саны есептеу әдістемесімен** · оңтайлы еңбек және демалыс режимі, ауысымішілік режим, Жұмыс уақыты және демалыс уақыты туралы ереже · жұмыс уақытын жиынтық есепке алу, жұмыс уақытын есепке алу табелінің нұсқаулығы мен нысаны · кадрлық және бухгалтерлік есепті және еңбекақыны, оның ішінде үстеме жұмыстарды байланыстыру
2009 · «Қазақстан құбыр зауыты» ЖШС полимер құбырлар өндірісі	**Еңбек нормалары, нормативтік сан және еңбекақы төлеудің тарифтік шарттары** еңбек нормалары (уақыт, өндіру, қызмет көрсету, басқарылу нормалары); **нормативтік сан есептеу әдістемесімен** · басқарудың ұтымды құрылымы · еңбекақы төлеудің тарифтік шарттары
2009 · «Петропавл құрылыс материалдары зауыты» ЖШС құрылыс материалдарын өндіру	**Еңбек нормалары және еңбекақы төлеудің тарифтік шарттары** негізгі өндіріс жұмысшыларының еңбек нормалары (уақыт, өндіру, қызмет көрсету нормалары); **нормативтік сан есептеу әдістемесімен** · еңбекақы төлеудің тарифтік шарттары: ең төменгі тарифтік мөлшерлеме, тарифтік тор, жұмыстарды БТБА бойынша тарификациялау, кесімді бағалар
2009 · «Евродор» ҚК ЖШС жол құрылысы	**Еңбекақы төлеудің тарифтік шарттары** **есептеу әдістемесімен еңбекақы төлеудің тарифтік шарттарының әдіснамасы:** ең төменгі тарифтік мөлшерлеме, тарифтік тор, жұмысшылардың жұмыстарын БТБА және лауазымдарды Біліктілік анықтамалығы бойынша тарификациялау, мөлшерлемелер мен айлықақыларды жұмыстың күрделілігі бойынша саралау, Еңбекақы төлеу туралы ереже · басқарудың ұтымды құрылымы
2008 · «Астана халықаралық әуежайы» АҚ әуежай қызметі	**Еңбекақы төлеудің тарифтік шарттары** **есептеу әдістемесімен еңбекақы төлеудің тарифтік шарттарының әдіснамасы:** ең төменгі тарифтік мөлшерлеме, 1-разрядтың тарифтік мөлшерлемесі, разрядаралық тарифтік коэффициенттер, мөлшерлемелер мен айлықақыларды жұмыстың күрделілігі бойынша саралау, жұмысшылардың, мамандар мен басшылардың бірыңғай тарифтік торы · жұмыстар мен лауазымдарды БТБА және Біліктілік анықтамалығы бойынша тарификациялау
2007 · «Семсер» АҚ мұнай-газ саласы объектілерін күзету	**Еңбекақы төлеудің тарифтік шарттары** посттардың жұмыс режимін, еңбек жағдайларын және біліктілік талаптарын ескере отырып, посттық (күзет) персоналдың **ең төменгі жалақысын есептеу әдіснамасы**

Тапсырыс беруші қолына алады

Әрбір бөлімше мен жұмыс орны бойынша еңбек нормаларының жинағы — еңбек нормалары, нормативтік сан, санның жиынтығы мен талдауы; **Excel-дегі есептеу әдістемесімен** — жұмыс көлемі, жабдық және құрылым өзгергенде тапсырыс берушінің мамандары өздері қайта есептеуі үшін.

- **жұмыс орындары бойынша еңбек регламенттері (басшылар, мамандар және қызметшілер үшін — лауазымдардың функционалдық карталары) және еңбек нормалары:** еңбек операцияларының уақыт нормалары, нормативтік еңбек сыйымдылығы, өндіру нормалары, өндірістік объектілерге (жабдыққа, өндірістік алаңдарға) қызмет көрсету нормалары
- **жұмыс орындарының ғылыми және техникалық негізделген саны және нормативтік сан** (келу, ауыстыру, тізімдік) функциялар мен бөлімшелер бойынша — персоналдың барлық санаттары үшін еңбек регламенттері мен уақыт нормалары негізінде; жөндеу персоналы — сондай-ақ жабдықтың жөндеу күрделілігі және ТҚК мен жөндеулердің нормативтік еңбек сыйымдылығы бойынша
- **нормативтік және нақты санды салыстырмалы талдау** — әрбір жұмыс орны бойынша ауытқулар және олардың жүйелі себептері

Ұйым бойынша тұтастай

- **Өндірісті ұйымдастыру және өндірістік персоналды басқару стандарттары:** еңбек бөлінісі, өндірістік құрылым мен схема, басқарылу нормалары және ұтымды басқару деңгейлері, объектілер мен бөлімшелерді топтастыру, персонал санаттары
- **Еңбекақы төлеудің тарифтік шарттары және ережелер:** еңбекті нормалау туралы, еңбекақы төлеудің тарифтік шарттары туралы, жұмыс уақытын есепке алу туралы; табель мен ауысымдық тапсырма-наряд нысандары
- **Технологиялық карталар мен ЖАЖ туралы ереженің нормативтік негізі:** жабдық пен жұмыс түрлері бойынша операциялар тізбесі, ТҚК мен жөндеулердің кезеңділігі мен еңбек сыйымдылығы
- қабылдау кезінде тапсырыс берушінің сұрақтарына жазбаша түсініктемелер — есептерге сілтемелермен
- **Қорытынды есеп:** еңбек нормаларының жинақтарына сілтемелермен штат кестесі бойынша нормативтік санның жиынтығы; қолданыстағы сан мен құрылымды сақтау тәуекелдері; кезең-кезеңімен іске асыру шаралары

Үлгілік тәуекелдер және тапсырыс беруші не алады

	Үлгілік тәуекелдер	→	Тапсырыс беруші не алады
Қаржылық	персоналға жұмсалатын шығындар нормативтік қажеттіліктен жоғары — өнімнің (жұмыстың, қызметтің) өзіндік құнының қымбаттауы; сан мен ЕТҚ «нақты жағдайдан» белгіленеді; еңбекақы төлеуге жұмсалатын нормативтік және нормадан тыс шығындар қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттары (ҚЕХС) бойынша ажыратылмаған; бір жұмыс түрлері үшін өз персоналына да, мердігерлерге де ақы төленеді; ауысымға орындалған жұмыс көлемі үшін емес, қатысқаны үшін ақы төленеді	→	**Еңбек өнімділігінің өсуі** еңбек нормаларын, ұтымды өндірістік құрылымды (басқару деңгейлерін қысқарту, функциялардың қайталануы мен бөлшектенуін жою), кәсіптерді (лауазымдарды) қоса атқаруды, қызмет көрсету аймақтарын кеңейтуді (оның ішінде көп станокты қызмет көрсетуді), нормаланған тапсырманы орындағаны үшін ақы төлеуді, жұмыс сипатына сәйкес жұмыс режимі мен оңтайлы ауысым кестесін, жұмыстарды жүргізудің оңтайлы кестесін енгізу есебінен — күрделі салымдарсыз. **Қаржылық нәтижелер: өзіндік құнның төмендеуі — айына және жылына теңгемен экономикалық тиімділік**; **жұмыс уақытының резерві және оған сәйкес босатылатын сан** — сан мен ЕТҚ өспей негізгі және қосалқы өндіріске қайта бөлу; **нормативтік техникалық-экономикалық көрсеткіштер** (еңбек өнімділігі, өнімнің (жұмыстың, қызметтің) еңбек сыйымдылығы, нормо-сағат құны, өзіндік құндағы еңбекақы шығындары, оның ішінде реттелетін тарифтер бойынша) — жұмыстарды жоспарлау мен күнтізбелік жоспарлаудың негізі; еңбекақы шығындары — еңбек нормалары бойынша, нормадан тысқары — кезең шығыстары (ҚЕХС бойынша); ЕТҚ — нормативтік сан бойынша; бюджеттеу мен тарифтік сметаға арналған нормативтер (ҚР ЕК 101-бабының 6-тармағы); өз күшімен немесе мердігерлік — еңбек сыйымдылығы мен экономикалық орындылық бойынша.
Ұйымдастырушылы	өндірістік процесс пен еңбекті тиімсіз ұйымдастыру, персоналды ұтымсыз орналастыру — жұмыс уақытының ысырабы (өнімсіз жұмыс, регламенттелмеген үзілістер); жабдықтың ұйымдастыру-техникалық себептер бойынша бос жүрісі мен тоқтап тұруы — өндірістік қуаттардың толық пайдаланылмауы; жұмыс орындарының біркелкі жүктелмеуі — шың кезеңдерде үстеме жұмыстар, қалған уақытта тоқтап тұру; технологиялық қажеттіліксіз түнгі жұмыстар — жоғарылатылған мөлшерде негізсіз ақы төлеу; функциялардың қайталануы мен бөлшектенуі, артық басқару деңгейлері, өз басқару объектісі жоқ басшылар лауазымдары — артық және өнімсіз жұмыс орындары, жауапкершіліктің бұлдырауы; ЖАЖ кестесінсіз істен шыққаннан кейін жөндеу — жоспардан тыс тоқтап тұру, апаттық жөндеулер, жөндеу персоналының үстеме жұмыстары	→	**Инженерлік база:** жабдықты жіктеу және топтастыру регламенті — жөндеу күрделілігі, қызмет көрсету нормалары мен ТҚК және жөндеулердің еңбек сыйымдылығының негізі; жоспарлы-алдын ала жөндеу (ЖАЖ) және жабдыққа қызмет көрсету туралы ереженің нормативтік негізі; жұмыс және жабдық түрлері бойынша технологиялық карталар мен еңбекті ұйымдастыру карталары (операциялардың құрамы мен реттілігі, орындаушылар құрамы) — тапсырыс берушінің бейінді мамандарымен бірлесіп, жұмысшыларды оқытудың негізі. **Ұтымды жұмыс режимі:** ауысымдағы жұмыс уақытының нормативтік балансы регламенті; жұмыс сипатына сәйкес жұмыс режимі мен оңтайлы ауысым кестелері; негізделген есептік кезеңмен жұмыс уақытын жиынтық есепке алу; түнгі ауысымдар — тек технологиялық қажеттілік болғанда. **Ұтымды құрылым:** ұйымдық құрылым құрамындағы өндірістік құрылым регламенті (учаскелер, кіші учаскелер, бөлімшелер); функциялар және шекті сан бойынша бөлімшелер; басқарылу нормалары; әрбір функцияны бір орындаушы бөлімшеге бекіту; басқару деңгейі — тек өз басқару объектісі болғанда.
Құқықтық және персоналды басқарудағы	кәсіптер (лауазымдар) атауларының және біліктілік талаптарының кәсіптік стандарттарға, БТБА мен Біліктілік анықтамалығына сәйкес келмеуі (ҚР ЕК 101-бабының 8-тармағы); тарифтік разрядтарсыз грейдтер — ақы төлеу жұмыстың күрделілігімен және еңбек нормаларымен байланыспаған; формальды лауазымдық және жұмыс нұсқаулықтары — жұмыс орнына және еңбек нормаларына байланыссыз: жұмыстар құрамы мен жауапкершілік бекітілмеген; жұмыс орындарының толық емес сипаттамасы (карталары) және соның салдарынан қауіпті және зиянды өндірістік факторлардың толық емес тізбесі — өндірістік объектілерді еңбек жағдайлары бойынша дұрыс аттестаттамау және қадағалау органдарының талаптары тәуекелдері; тәжірибелі қызметкерлер кеткенде технология туралы білімнің жоғалуы — технология технологиялық карталарда бекітілмеген	→	**Персонал және еңбек жағдайлары:** БТБА, Біліктілік анықтамалығы және кәсіптік стандарттар бойынша кәсіптер мен лауазымдар; грейдтерді тарифтік разрядтармен байланыстыру; жұмыс орындарының ұйымдастыру-технологиялық сипаттамасы (жұмыстар құрамы, қызмет көрсетілетін жабдық, шикізат пен материалдар, еңбек жағдайлары) — еңбек нормаларына сәйкес нақтыланған лауазымдық және жұмыс нұсқаулықтарының, өндірістік объектілерді еңбек жағдайлары бойынша аттестаттау мен ЖҚҚ үшін қауіпті және зиянды өндірістік факторлардың толық тізбесінің негізі. **Еңбекті есепке алу:** ауысым сайынғы наряд (нормаланған тапсырма); жалақыны ауысым сайын есепке алу және есептеу; жұмыс уақытын есепке алу табелі.

II. ЖҮЙЕ

Өндіріс пен еңбекті ұйымдастырудың инженерлік жүйесі

Кәсіпорынның технологиясынан, жабдығынан және өндірістік объектілерінен есептелген еңбек нормаларының, стандарттардың және технологиялық құжаттардың кешені — әрбір норма технологиялық операцияға дейін қадағаланады және өндіріс жағдайлары өзгергенде қайта есептеледі. Компаниялар тобы мен филиалдары бар кәсіпорындар үшін — бірыңғай корпоративтік стандарт: әрбір ұйым (филиал) бойынша еңбек өнімділігін, санды және персоналға жұмсалатын шығындарды басқару тетіктері.

ЖҮЙЕНІҢ ЛОГИКАСЫ

функция → өндірістік процесс → технологиялық регламент → нормаларды қалыптастырушы факторлар → еңбек регламенті →
жұмыс орны → еңбек нормалары (уақыт, өндіру, еңбек сыйымдылығы, қызмет көрсету, сан) → санат және разряд →
жұмыс орындарының нормативтік саны және сан (келу, ауыстыру, тізімдік) → өндірістік бөлімше (учаске, цех) → нәтиже үшін еңбекақы →
ауысым сайын есепке алу және есептеу → **өзіндік құн**

Экономикалық тиімділік — еңбек өнімділігінің өсуі орташа жалақының өсуінен озған кезде өнімнің (жұмыстың, қызметтің) өзіндік құнындағы еңбекақы шығындарының төмендеуі.

Жүйенің құралдары

НЕГІЗГІ ҚҰРАЛ

Еңбекті техникалық нормалау

(ҚР Еңбек кодексінің 101-бабы) — нақты ұйымдастыру-техникалық жағдайларда өнім бірлігіне, жұмыс көлеміне немесе өндіріс құралдарына қызмет көрсетуге жұмсалатын жұмыс уақытын айқындау; **қызметкерлердің қажетті санын және жұмыс орындарының санын айқындаудың, еңбек өнімділігінің деңгейі мен оның өсу резервтерін бағалаудың ғылыми негізделген жалғыз әдісі.**

Қағидат: еңбек нормалары технология негізінде белгіленеді. **Әдістеме барлық салалар үшін бірыңғай (өтпелі).**

Еңбек нормаларын белгілеу әдістері: талдамалық-зерттеу — технологияны зерттеу негізінде жұмыс орындарында тікелей өлшеу әдісі: жедел уақытты айқындау үшін үлгілік операцияларды немесе өндірістік процесті тұтастай хронометраждау; ауысымдағы жұмыс уақыты шығындарының құрылымын, жұмыс уақытының ысырабын және жабдықтың тоқтап тұруын айқындау үшін жұмыс уақытының (жеке, топтық, бригадалық), өндірістік процестің және жабдықты пайдаланудың фотографиясы; **талдамалық-есептік** — тапсырыс берушінің өндірісінің ұйымдастыру-техникалық жағдайларын, жабдықтың технологиялық және паспорттық деректерін ескере отырып, салааралық және салалық еңбек нормативтерін қолдана отырып, технология мен нормаларды қалыптастырушы факторлар бойынша есептеу.

Уақыт нормасының құрылымы: жедел уақыт (негізгі және қосалқы) — жұмыс орындарында зерттеу немесе есептеу бойынша; дайындық-қорытынды уақыт, жұмыс орнына қызмет көрсету уақыты, демалу және жеке қажеттіліктерге арналған уақыт — салааралық нормативтер бойынша.

Еңбек регламенті (операциялардың тәртібі мен ұзақтығы) және еңбек нормалары — жұмыстарды орындау стандарты: үнемді өндіріс пен кайдзен жүйесіндегі жақсартуларды өлшеу мен бекітудің негізі.

БАСҚА ҚҰРАЛДАР (ЖҮЙЕ ЛОГИКАСЫНЫҢ БУЫНЫ)

1. **Еңбекақы төлеудің тарифтік шарттары және тиімді жүйесі** (санат және разряд, нәтиже үшін еңбекақы)
   жұмыстарды БТБА және Біліктілік анықтамалығы бойынша тарификациялау, ең төменгі тарифтік мөлшерлеме, тарифтік тор; нормаланған тапсырмамен мерзімдік-сыйлықақылық ақы төлеу

2. **Өндірісті техникалық және технологиялық дайындауды жетілдіру** (технологиялық регламент, нормаларды қалыптастырушы факторлар)
   технологиялық регламенттерді еңбек операцияларына дейін нақтылау — еңбек регламенттерінің негізі; жабдықты жіктеу және топтастыру, жөндеу күрделілігі — қызмет көрсету нормалары мен ТҚК және жөндеулердің еңбек сыйымдылығының негізі; технологиялық карталар мен ЖАЖ туралы ереже болмаған жағдайда — оларды әзірлеудің нормативтік негізі

3. **Еңбек бөлінісі және кооперациясы** (функция, өндірістік процесс, жұмыс орны)
   функционалдық, технологиялық, кәсіптік және біліктілік бойынша еңбек бөлінісі; әрбір функцияны бір орындаушыға бекіту; еңбекті ұйымдастырудың жеке және ұжымдық нысандары

4. **Кәсіптерді (лауазымдарды) қоса атқару, қызмет көрсету аймақтарын кеңейту және орындалатын жұмыс көлемін ұлғайту** (еңбек нормалары, жұмыс орны)
   оның ішінде көп станокты қызмет көрсету — жабдықтың машиналық (автоматты) жұмыс уақыты болғанда (ҚР ЕК 111-бабы)

5. **Ұтымды өндірістік құрылым** (өндірістік бөлімше)
   ұйымдық құрылым құрамындағы өндірістік құрылым; бөлімшелерді шекті сан бойынша топтастыру; басқарылу нормалары

6. **Ұтымды жұмыс режимі және жұмыс уақытының балансы** (жұмыс орындарының нормативтік саны және сан)
   жұмыс сипатына сәйкес оңтайлы ауысым кестелері; негізделген есептік кезеңмен жиынтық есепке алу; жұмыс уақытының нормативтік балансы

7. **Еңбекті есепке алу** (ауысым сайын есепке алу және есептеу, өзіндік құн)
   ауысым сайынғы наряд (нормаланған тапсырма), жұмыс уақытын есепке алу табелі; 1С, SAP немесе басқа есеп жүйесімен интеграция

Жұмыстардың тәртібі, кезеңдері және құрамы

Пилот → кәсіпорын тұтастай

Тапсырыс берушінің таңдауы бойынша — кәсіпорын тұтастай немесе кезең-кезеңімен, пилоттық объектіден (бөлімше, филиал); компаниялар тобы үшін — корпоративтік стандарт.

Пилоттық жоба — бір-екі бөлімше; пилоттың құны кәсіпорын бойынша жұмыстардың жалпы құнына есептеледі.

Кәсіпорын тұтастай — кезең-кезеңімен: негізгі өндіріс → қосалқы өндіріс → әкімшілік-басқару персоналы; әрбір кезең жеке қабылданады.

Мерзімдер мен құны — жеке: саланың ерекшелігімен және жұмыстардың сипатымен айқындалады — өндірістік процестердің түрлері (қол, машиналы-қол, машиналы, автоматтандырылған, аппараттық), өндіріс түрі, ауысымдылық, объектілердің аумақтық шашыраңқылығы, кәсіптер, лауазымдар мен жұмыс орындарының саны, сондай-ақ бөлімшелердің саны мен құрамы; коммерциялық ұсыныста көрсетіледі.

I. Әзірлеу

1. Диагностика — өндіріс пен еңбекті ұйымдастырудың қолданыстағы жағдайын зерттеу және талдау: технология, жабдықты уақыт бойынша пайдалану (жұмыс және бос жүріс, ұйымдастыру-техникалық себептер бойынша тоқтап тұру), жұмыс уақытын пайдалану және ысырабы, үстеме жұмыстар; құрылым, еңбекті ұйымдастыру (персоналды орналастыру) және еңбекақы; функциялардың қайталануы мен бөлшектенуі, артық басқару деңгейлері.

2. Еңбек нормалары — жұмыс орындарындағы жұмыс уақыты шығындарын зерттеу және еңбек нормаларын есептеу; әрбір бөлімше мен жұмыс орны бойынша еңбек нормаларының жинағы: еңбек регламенттері, еңбек нормалары, нормативтік сан; штат кестесінің жобасы; технологиялық процестерге сәйкес персоналды оңтайлы орналастыру.

3. Стандарттау — өндірісті ұйымдастыру және өндірістік персоналды басқару стандарттары: еңбек бөлінісі, өндірістік құрылым, басқарылу нормалары, бөлімшелерді топтастыру, персонал санаттары; Еңбекті нормалау туралы ереже.

4. Еңбекақы және еңбекті есепке алу — тарифтік жүйе; Еңбекақы төлеудің тарифтік шарттары туралы ереже, Жұмыс уақытын есепке алу туралы ереже; жұмыс уақытын есепке алу табелі мен ауысымдық тапсырма (наряд) нысандары.

Нормативтік негіз: ҚР Еңбек кодексі — 101-бап (еңбекті нормалау), 107-бап (еңбекақы төлеу жүйесі), 111-бап (лауазымдарды қоса атқару, қызмет көрсету аймағын кеңейту), 71, 73, 75–77, 79-баптар (жұмыс уақытының режимі, ауысымдық жұмыс, жиынтық есепке алу, түнгі уақыттағы жұмыс, үстеме жұмыс, жұмыс уақытын есепке алу); ҚР ЕХӘҚМ әдістемелік ұсынымдары (№ 310-п, № 530-п, № 375/1-ө); ЕМТНиН (№ 330). Әрбір норма есеппен негізделеді — ҚР Еңбек кодексінде белгіленген тәртіппен бекіту, тексерулер және еңбек даулары үшін.

II. Енгізу және сүйемелдеу

- еңбек нормаларын жұмыс орындарында сынақтан өткізу, тексеру және түзету — тапсырыс берушінің мамандарымен бірлесіп; **жұмыс барысында еңбекті нормалау әдістемесіне оқыту** — инженерлік-техникалық қызметкерлерді (желілік басшылар мен мамандарды), сондай-ақ еңбекті нормалау және еңбекақы жөніндегі мамандарды
- нормаларды ҚР Еңбек кодексінде белгіленген тәртіппен бекіту
- технологиялық карталар мен еңбекті ұйымдастыру карталары — тапсырыс берушінің бейінді мамандарымен бірлесіп
- лауазымдық және жұмыс нұсқаулықтарын еңбек нормаларына сәйкес нақтылау
- автоматтандыру — тапсырыс берушінің бағдарламашысымен бірлесіп 1С, SAP немесе басқа есеп жүйесімен интеграция
- нормалардың орындалуын бақылау және оларды қайта қарау

Тапсырыс берушіден бастапқы деректер (барғанға дейін): штат кестесі, ұйымдық құрылым, бөлімшелер туралы ережелер, лауазымдық және жұмыс нұсқаулықтары; технологиялық регламенттер мен карталар, техникалық сипаттамалары бар жабдық тізбесі, ауысымдар бойынша жүктеме; жабдық паспорттары, ЖАЖ кестелері, жөндеу журналдары, үшінші тұлғалармен жұмыстар мен қызметтерге арналған шарттар; ауысым кестелері, жұмыс уақытын есепке алу табельдері, жұмысқа шықпау туралы мәліметтер.

Тапсырыс беруші үшін тәуекелсіз кезең-кезеңімен қабылдау: әрбір келесі кезең — алдыңғысы қабылданғаннан кейін; нәтижелер тапсырыс берушінің басшылығына ұсынылады, сұрақтар есептерге сілтемелермен жазбаша түсіндіріледі; жұмыстар акт бойынша қабылданады, жұмыстар құрамы шегіндегі ескертулер қосымша ақысыз жойылады. **Қызығушылық болған жағдайда кезеңдері, мерзімдері және құны көрсетілген коммерциялық ұсыныс дайындаймыз. Тапсырыс берушілердің пікірлері — www.nilnot.kz**